

שע"י המכון התורני ירושלים

ואתחנן - תשפ"ג | גליון 34 | הפקה ועריכה: הרב נעם יעקובי שליט"א וצוות המכון התורני

ג'
והגיע לשיא ביזוי העבודה זרה השיג את
שיא "עבודת" עבודה זרה זו ומובן היטב כת
משיכתה של ע"ז זו, שהרי עיקר ענינה שהכל
הפקר ולא צריך שום גדר ולכן ודאי שיש לזה
כח משיכה גדול.

זה יסוד האיסור של כל תוסף שיש בו משום
פריצת גדר שכן אמרו חז"ל (סנהדרין כט) "אמר
חזקיה מכאן שכל המוסיף גורע שנאמר "אמר
אלקים לא תאכלו ולא תגעו בו" ופירש רש"י
הקב"ה לא הזהירם על נגיעה ומתוך תוספת
גירעו, שדחף הנחש את חוה על האילן עד
שנגעה בו אמר לה ראי שאין מיתה על הנגיעה,
אף על האכילה לא תמותי. לימדונו חז"ל שמי
שמוסיף יש בהוספה זו עצמה משום גורע.

זהו שאמר הכתוב לא תוסיפו ולא תגרעו
שהרי עיניכם הרואות מה שעשה השם בבעל
פעור שכל ענינו הוא פריצת הגדר ולכן עליכם
לקיים את צו התורה כפי שהוא, לא להוסיף
ולא לגרוע ממה שהורנו חז"ל, כי בהוספה על
המצוות יש סכנה להגיע לפריצת כל הגדרים
לגמרי וזו היתה חטאת בעל פעור.

היה רבי חיים מעורר שבדורינו מוצאים אנו
שהשקפת עולם זו שולטת, שלמרות שיצרא
דעבודה זרה התבטל, השקפה זו קיימת
ומעצימה לפרוץ כל גדרים עולם, אין שום
איסור ואין שום מעצור למה שיכולים בני אדם
לעשות ואדרבה ככל שעושים יותר משונה
והפוך כך יותר טוב.

מדריכה אותנו התורה שעיקר שמירתו של
האדם מלהתדרר לעמקי התהום, הוא במה
שהוא גדור, וברגע שהוא פורץ הגדר הרי הוא
מסוכן ביותר וזו דרכו של היצר הרע היום
אומר לו עשה כך, פרוץ גדר זה שהוא רק דבר
קטן יחסית, עד שבסוף אומר לו לך עבוד ע"ז
וזה ענין מצות כל תגרע שגדרה תורה את
האדם בתרי"ג מצוות, וגדר פרוצה לאו שמיה
גדר שכן כבר אינו מונע את האדם מלעבורו
וכשם ששדה גדור בגדר שנפרץ בו פירצה,
השדה כולה אינה שמורה ולא רק המקום
שליד הפירצה, כך האדם שפרץ פירצה בגדריו,
הוא נמצא בסכנה להתדרר לגמרי בכל עניניו.

(שיחות מוסר מאמר כ"ה תשל"א ומאמר ל"ד תשל"ב).

(מתוך ספר "לתתך עיון")

להזהר בשמירת התורה כפי שנצטוונו

"לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם
ולא תגרעו ממנו לשמור את מצות ה' אלקיכם
אשר אנכי מצוה אתכם עיניכם הרואות את
אשר עשה ה' בבעל פעור כי כל האיש אשר
הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלקיך
מקרבך" (ד. ב. ג.)

צריך להבין, איזו שייכות יש בין האיסור של
כל תוסף וכל תגרע לחטא בעל פעור, הרי
אין לך עבודה זרה מגונה ומבוזה ממנה שהרי
מצינו בגמ' (סנהדרין סד) "מעשה בנכרית אחת
שהיתה חולה ביותר, אמרה אם תעמוד ההיא
אשה מחוליה תלך ותעבוד לכל עבודה זרה
שבעולם. עמדה והלכה לכל ע"ז שבעולם, כיון
שהגיעה לפעור שאלה לכומרים במה עובדין
לזו, אמרו לה אוכלין תרדין ושותין שכר
ומתריזין בפניה, אמרה מוטב שתחזור ההיא
אשה לחוליה ולא תעבוד ע"ז בכך. עוד סיפרו
חז"ל (שם) מעשה בסבטאי בן אלם שהשכיר
חמורו לנכרית אחת, כיון שהגיעה לפעור,
אמרה לו המתן עד שאכנס ואצא, לאחר
שיצאה, אמר לה אף את המתיני עד שאכנס
ואצא, אמרה לו ולא יהודי אתה? אמר לה ומאי
איכפת לך, נכנס פער בפניו וקינח בחוטמו של
פעור והיו משרתי ע"ז מקלסין לו ואומרים,
מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך. וצריך
להבין מה מהותה של ע"ז זו, שהרי לכאורה
שום בר דעת בעל נימוסין מינימלי לא ימשך
אחר גסות ונבלות כזו, ובכל אופן מצינו שהיו
מבני ישראל שנצמדו לבעל פעור ומשמע עוד
בגמרא שם שאותו יהודי שעשה מעשיו לפני
בעל פעור, התכוון לבזותו והכומרים שבחווה
שמעולם לא היה אדם שהגיע לסוף ענינה של
אותה ע"ז כמוהו והדברים מתמיהים?

אלא, ביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל
ראש ישיבת מיר: מהות עבודה זרה של פעור
היתה, פריצת כל הגדרים, שהרי אף עובדי
ע"ז גדורים הם וחייבים הם לכבד את אלילים
ולעובדו, לעומת זאת עובדי בעל פעור אין
להם שום גדרים ואף את אלילים הם מבזים עד
לעפר, לדעתם אין שום ערך שחייבים לכבדו
ולהעריכו, לכן המציאו אליל שכל עבודתו
היא בביזוי וככל שמבזים אותו יותר ויותר
עבודתו משתבחת ואותו אחד שקינח בחוטמו

זו רק התחלה...
"אֵתָהּ הַחִלּוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדָךְ אֶת
גְּדֻלָּתָךְ" (דברים ג. כד).
משה רבינו, בחיר הנביאים, אשר
יותר מהשגותיו אין, אחר כל זאת,
לפני מותו, אחרי שמדד כל העולמות,
עדיין אמר "אתה החילות" וגו' כל
השגותיו בגדלותו יתברך, הכל הוא רק
בבחינה של "התחלה", להגיע מזה אל
השגות נוספות, עוד ועוד, עד בלי סוף.
וכן מצינו אצל דוד המלך ע"ה שאמר
"ה' אלקי גדלת מאד" (תהלים קד, א),
גדול ה'... ולגדולתו אין חקר" (שם
קמה, ג).

(מאמרי המשגיח לרבינו ירוחם זצ"ל ממיר)

דבקות בה' נדרשת - בכל מקום, ומכולם
וְאֵתָהּ הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים
כְּלַכְמֵ הַיּוֹם" (דברים ד. ד.).

מובא בשם רבינו הגר"א: "חיים"
שלא תאמר שרק בעולם העליון
אפשר להידבק בה', אבל בחיי חיותו
בעודו נתון הגוף העכור אי אפשר
להידבק בו יתברך. "כולכם" - שלא
תאמר שזהו רק ליחיד סגולה. "היום"
- שלא תאמר שכדי להגיע למדרגה זו
צריך זמן רב.

היום...
וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבָבְךָ פִּי
ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל וְעַל
הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד" (דברים ד. לט).
צריך ביאור תיבת "היום". ונראה
שבא להזהיר ולרזו בזה, שלא ידחה
האדם עבודת ההתבוננות ליום מחר,
ולא יאמר לכשאפנה אשנה, אלא
ימחר את עצמו ויפנה את לבו מכל
עסקיו, להתבונן ולהעמיק בדרכי
הנהגת השי"ת את עולמו לחזק בנפשו
אמונת אומן, שממנה פנה, וממנה
יסוד, לחובת קיום מצות התורה.

כל יום...
עוד אפשר לפרש בכוונת הפסוק,
לבל יסתפק האדם בידעתו השטחית
מימים עברו על מציאות הבורא,
אלא יוסיף עוד להתבונן וללמוד מדי
יום ביומו עד אשר ישיב אל לבו כי
ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל
הארץ מתחת אין עוד. כי בהשרישו
דבר זה בלבו, תתעורר נפשו לעבוד
את יוצרה באהבה ובשמחת לבב
כראוי. (טעם ודעת)

ט' אב תקע"ה: הגאון הצדיק רבי יעקב יצחק ב"ר אברהם אליעזר הלוי הורביץ זצוק"ל, החוזה מלובלין

מפעם לפעם היה מתחמק מן החדר והיה יוצא לבדו אל השדות והיערות אשר מחוץ לעיר. אביו גער בו לא פעם ונזף בו על אשר מבטל הוא את זמנו לריק ומשוטט בשדות. "השדה נועד לעמי הארץ" – נוהג היה אביו לומר – "מקומו של עילוי ותלמיד חכם כמוך הוא החדר ובית המדרש". משהוסיף הנער לנהוג כדרכו קרא לו אביו ושאלו: "אמור נא לי בני מה אתה מבקש בשדות וביערות?" "מבקש אני ה' בורא הטבע וכל אשר בו" – השיב הנער. תחילה נדהם האב לשמוע את תשובת הבן, אולם מיד התאושש ואמר לו: "כלום לא ידעת בני כי הקב"ה הוא מלוא כל הארץ כבודו ובכל מקום יכול האדם למצוא אם מחשבתו טהורה, במיוחד בשעת לימוד התורה, ואין צורך ללכת לחפשו". "אם כן גם אנוכי חלק ממלוא כל הארץ" – קרא הנער. "כן בני, האדם נקרא עולם קטן, כיון שהוא עולם בפני עצמו בתוך העולם הגדול". "אם גם בתוכי נמצא חלק אלקי אשר מלוא כל הארץ כבודו, את החלק הזה אני מבקש, ואיני מוצא אלא בשעה שאני לבדי עם הטבע רחוק מן הבריות" – אמר הנער.

לימים כשתתפרסם כבר בעולם, נסע פעם עם גדולי תלמידיו למקום מסוים. כשהגיעו לפרשת דרכים שאל העגלון את ה"חוזה" לאיזו דרך עליו לפנות. ענה לו ה"חוזה" שיתן לסוסים ללכת לבד. הלכו הסוסים כרצונם עד שבאו ביום ששי סמוך לעיר אחת. שאלו התלמידים את שם העיר. כשנודע להם שמה התברר שתעו בדרך ושנסעו בכיוון הפוך. סיפרו זאת ל"חזוה", אמר ה"חזוה" כיון שקרה דבר כזה הוא כבר לא רבי. שאלו אותו התלמידים: "מה לעשות? אם לא נגלה שכבודו הוא הרבי מלובלין מאין יהיה לנו אוכל בשבת?" כסף לקנות צורכי שבת לא היה להם משום שה"חזוה" מחלק היה לצדקה את כל הכסף שקיבל, ולא השאיר לעצמו אפילו פרוטה אחת. אמר להם ה"חזוה": "נלך לבית המדרש שבעיר, אין ספק שתושבי העיר יזמיני אותנו לביתם כאורחים". כך היה; כל אחד מהתלמידים הוזמן על ידי אחד מבעלי הבתים, והרבי, שדרכו היתה להאריך בתפילה האריך גם הפעם, עד שיצאו כל המתפללים ולא נשאר בבית המדרש כי אם זקן אחד. כשגמר להתפלל, שאלו הזקן על מקום האכסניה שלו באיזה מקום יסעד את סעודת השבת. השיב ה"חזוה" שהוא איננו יודע, כיון שאיש לא הזמינו. אמר הזקן: "בביתי אין מה לאכול. עניי ואשתי הכינה בצמצום". אמר הרבי: "רוצה אני רק לקדש ולאכול כזית לכבוד שבת".

הלך הרבי עם הזקן, בדרך שאל אותו הזקן מאין הוא. ענה לו: "מלובלין". שאל הזקן אם הוא מכיר את הרבי, אמר הרבי: "תמיד אני אתו". ביקש שיספר לו משהו מהרבי. שאלו הרבי: "בשביל מה אתם משתוקקים לשמוע דבר ממנו?" סיפר הזקן: "הייתי המלמד שלו, ושמעתי כי מספרים עליו הרבה מופתים, ואומרים עליו כי צדיק גדול הוא, מתגעגע אני מאוד לראותו, צם אני בכל שבוע יום אחד כדי שאזכה לראותו, והיות שזקן אני ועניי וקשה עלי הנסיעה אליו, מתפלל אני שיבוא הוא לכאן".

הוסיף הרבי לשאול: "ומה ראיתם בו בילדותו שאתם מתגעגעים כל כך אליו?" ענה הזקן: "בכל יום נהג לברוח מהחדר ועל כן הכתי אותו". פעם אמרתי בליבי: "אלך ואראה לאן הוא בורח", הלכתי אחריו עד שראיתיו נכנס ליער, יושב בין תולעים וצועק בקול רם את הפסוק, "שמע ישראל", מאז לא הכיתי אותו. כאשר שמע הרבי

מגדולי האדמו"רים היה ה"חזוה" מלובלין, האיר את שמי היהדות בהיותו מגדל אור זוהר בחשכת הגולה.

רבים מגאוני ארץ וצדיקי יסודי עליון הלכו לאורו ושמו הלך לפניו מקצה העולם היהודי ועד קצהו.

תלמידיו האירו בתורתם ובחכמתם את שמי היהדות במשך כמה דורות הוא הלהיב לבבות תלמידיו הרבים בהתלהבותו הרבה במוצאו דרך לפלס נתיב בלבותיהם.

דורו של ה"חזוה" הקדוש היה דור דעה. ארזי לבנון, שרי תורה וחסידות, אבירי הדור ההוא הביטו אל עבר פני ה"חזוה" בהתבטלות, אותו ראו יחיד בדורם, אלופי ישראל שבדור ההוא ראו בו מנהיג ישראל, עיר וקדיש משמיא נחית, להאיר פני עולם תורה וקדושה. לובלין נהפכה למרכז הגדול ביותר של החסידות בעולם, השם לובלין הפך להיות מלת קסם לרבבות העיר נעשתה למרכז חסידי רב ממדים, לובלין נעשתה כעין לשכת הגזית של סנהדרין, הרביצה תורה ואמונה, הפיצה חסידות ויראת שמים וגידלה אלפי אדמו"רים גאוני ארץ קדושים וטהורים שנפוצו לכל קצוי תבל והעבירו ממשנתה ומכוחה לכל שכבות העם, המקום הגדול ביותר בתקופה ההיא שהפיץ תורה וחסידות בישראל והשרה את זיום ואורם בעולם.

רחובות לובלין ומבואותיה היו שוקקים תכופות עולי רגל מקרוב ומרחק, אשר נהרו אל ה"אורים ותומים" של הדור ההוא – מי לשאול לדבר ה' ומי לשמוע מפיו עצה ותושיה, המונים השכימו לפתחו, התדפקו על דלתותיו ביום ובלילה, כולם משמשו במו ידיהם את רוח הקודש השורר במחיצתו, וכל הקרוב אליו חש והרגיש שבמקום קדוש הוא עומד והוא נעשה מושפע הימנו קולט מרוח הקדושה ונעשה זך יותר וטהור יותר.

על אף רוממותו, שהיו מעל ומעבר לתפיסת הדור, ידע לרדת אל העם ולנהל ענייני הרוחניים כרועה נאמן, לכלכל דרכיו ולשאת טרחו ומשאו.

לסבו רבי קאפיל הודיעו מן השמים שנכדו יאיר את העולם בתורתו וקדושתו.

בצעירותו כשלמד בישיבה בניקלשבורג קירבו מאוד הרב ר' שמעלקי והיה עונה אמן על כל ברכה וברכה שברך תלמידו הצעיר ותלמידי הישיבה קינאו בו על כך, הגיב על כך הרבי באמרו "על ברכותיו עונים אמן כל הפמליא של מעלה".

הרבי ר' שמעלקי אמר עליו שאליו ינהרו אלפי ישראל והוא ישא אותם על שכמם להדריכם.

סמוך להסתלקותו קרא הרבי ר' אלימלך את תלמידיו המובהקים והעביר להם את ההנהגה על ידי שמסר להם את תכונותיו, לחזור מסר את מאור עיניו.

(החוזה מלובלין / ר' ישראל יעקב קלפהולץ)

*

מילדותו נוטה היה ר' יעקב יצחק להתבודדות. תפיסתו המצוינת עמדה לו להבין את שיעורי הגמרא בלי מאמץ וחזרות רבות, בעוד שחבריו עמלו הרבה לעמוד על דברי המפרשים היה הוא בקי בסוגיא בעל פה עם התוספות ומהרש"א ושעתו פנויה היתה לשקוע בדבקות. בהסכמתו של ה"חזוה" לספר "צאן קדשים" (דפוס לבוב) כתב, שכאשר היה ילד עלה בדעתו לחבר פירוש על סדר "קדשים".

בסעודת "מלווה מלכה" השקו את הזקן בהרבה יין ישן נושן, נכנס יין יצא סוד, והזקן גילה כי היו אלה ה"חווה" מלובלין ותלמידיו. זמן קצר לאחר מכן נפטר הזקן לבית עולמו, ה"חווה" הרגיש בזה ואמר לתלמידיו: "נחזור לעיר להספיד את הזקן", והם נסעו העירה. ה"חווה" הספידו, ולמחרת חזרו לביתם.

(החווה מלובלין / ר' ישראל יעקב קלפהולץ)

את דברי הזקן, הבין מיד את הסיבה שבגללה בא לאותה עיר, וגילה לזקן שהוא היה אותו ילד. כששמע זאת הזקן התעלף, בקושי רב השיבו את רוחו, והרבי ביקש שלא יגלה את הדבר לאיש. במוצאי שבת קודש נסעו ה"חווה" ותלמידיו מאותה עיר והזקן הלך ללוותם. כשחזר הזקן שאלוהו אנשי העיר מי היו האנשים האלה, כי הכירו בהם שהיו אנשי מעלה. לא הסכים הזקן לספר.

בשעתו בחייו קראו לו תלמידיו "רבנו הקדוש" ואחרי פטירתו הוסיפו לו כנוי "חווה", תואר שלא זכה לו איש מאז תקופת הנביאים בישראל. הוא היה רואה מרחוק בחלל וגם בזמן. יושב לו בלובלין ורואה מה שמתהווה בכל פולין וגליציה. הוא יכול לקרוא מעל מצחו של אדם או מעל גבי "פתק" שמגישים לו חסידים – תולדות חייו של אדם ושורש נשמתו אם הוא מקין או מהבל. "אורים ותומים" כנה אותו חברו ובן-דורו המגיד ר' ישראל מקוזניץ. את דמותו הרוחנית של ה"חווה" מלובלין עצבו רבותיו הגדולים כמו המגיד הגדול ר' דב בר ממזריטש, הרבי ר' שמעלקע מניקולשבורג, המגיד ר' יחיאל מיכל מזלוטש, זוג האחים הקדושים הרב ר' אלימלך מליזנסק ואחיו ר' זושא מאניפולי, הצדיק המפורסם ר' לוי יצחק מברדיטשוב, והצדיק ר' משה סופר מפשעבורסק.

סיסמתו של ה"חווה" מלובלין בספריו ובכל הליכותיו היא: "ועיקר לזכור שלא לעשות ולא לדבר ולא לחשוב, כי אם מה שהוא רצונו של האל ברוך הוא להיות נחת רוח לפניו יתברך" – כך הוא כותב בכללי "ההתנהגות" אשר בראש ספרו "דברי אמת" כלל עיקרי זה שבהתנהגות, לשאול בכל פעם לפני כל צעד ומעשה אם זה רצון הבורא יתברך.

מספרים: "החווה" שמע כרוז מן השמים: "הצדיק מרדכי בן גיטל בלתי לה' לבדו". כאשר שמע כרוז זה נסע ה"חווה" לנסחיוז כדי להכיר את הצדיק אשר שמו מהולל בשמים על אשר אינו מן העולם הזה אלא לכבוד ה' לבדו. כשבא וראה לדעת וממנו למד כלל זה שאותו אנו מוצאים בין כללי "ההתנהגות" שלו: "שלא לרצות כלל מזה העולם כי אם לה' יתברך לבדו".

פעלו הגדול של ה"חווה" הוא שהביא את תורת החסידות לפולין ולגליציה והחדיר אותה בין המוני היהודים שם. הודות לו נתפשטה תורת החסידות והקיפה את רוב יהודי פולין וגליציה.

בנעוריו ביקש להיות פרוש מן העולם והפליג בפרישותו.

על הנפש שמר מכל משמר ולא על הגוף, שעבד את יצרו וכל אבריו, ואף את עיניו קשר במטפחת לבל יראה יותר מ-ד' אמות שמתחת לרגליו, וכך התהלך בעינים קשורות שנים אחדות עד שלקו עיניו. וכשראהו ר' שמעלקע מניקלשבורג גער בו שיחדל. אין זו הדרך – אמר לו – אלא שהדרך היא להלך בעינים פקוחות לראות את הרע ולהתגבר עליו. מאז חדל, אבל ראייתו נשארה לקויה לכל ימי חייו.

מנין לקח לו ה"חווה" את השיטה לקשור עיניו?

במסכת מנחות (ק) אומר רש"י "ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום צניעות". ויותר מזה אנו מוצאים בתשובות הגאונים ("שערי תשובה" סי' קע"ח) "שלא היה מביט לצדדין אפילו לפניו וכו', ונהגו רב יוסף ורב ששת אחריו ולא יכלו לעמוד בה עד שסמאו את עיניהם". וכן בקידושין (לא, א) מביא הר"ן על ר' יוסף שסימא את עיניו משום שלא יכול היה לעמוד בזה שלא להסתכל מחוץ ל'ד' אמותיו. וזאת הדרך שנקט בה ה"חווה" בנעוריו בקשרו את את עיניו.

בנוסח אחר מביא בעל "מקור חיים" על התורה (בסוף פר' שלח): "ואמרו כי ר' יוסף ישב בבית אפל ארבעים היום ובסוף ארבעים יום ציוה להביא לפניו אבני שיש ונסתכל להם ונעשה סגי נהור, ואין ספק כי זה בתכלית הפרישות. ואמרו כי כן עשה רב אשי. ואחד מגדולי הרופאים נסתמא, ובאו הרופאים ואמרו לו שירפאוהו מהעיוורון ואמר להם אינני רוצה לראות יותר, כי די לי במה שראיתי", ויפה אמר החכם הידוע ליוונים "שלא נראה מקצת הדברים הדברים, טוב משנראם".

מעשה ברשב"ם שלא היה זוקף עיניו מפני הפרישות, רצה פעם לעלות לנסוע בקרון שהיה רתום לסוס ופרד, ולא ראה כי לא היה זוקף עיניו. קרה לו נס ונזדמן אחיו רבינו תם ואמר לו: "אל תהא צדיק הרבה, שא עיניך, סוס ופרד לקראתך!" וכך מנע ממנו להכשל באסור כלאים.

(מתוך "מגדולי החסידות" – רב יצחק ברומברג)

"וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם" (דברים ג, כו). מהו "למענכם" ולא אמר 'בגללכם', כמו שאמר לקמן "גם בי התאנף ה' בגללכם", נראה שבא להודיעם שגזירה זו היא לטובתם כי לשון "למען" הוא לטובה, כמו שנאמר "למען ירבו ימיכם" ועוד דוגמאות. והטובה הנמשכת לכם מגזירה זו היא על דרך מה שאמרו חכמינו ז"ל שאם היה משה נכנס לארץ לא ישלטו בה ידים וכשיחטאו ישפוך חמתו עליהם לכלותם חס ושלום, לא כן עתה ששפך חמתו על עצים ואבנים. (תורת חיים)

רב [וכ"כ בשו"ת "אור לציון" שם, והוסיף שכן מצינו ברמ"א בסימן שי"ז סעיף ג, שתפירה שתופרים האומנים לזוגות נעליים נחשבת עראי, אעפ"י שאפשר שתפרו תפירה זו לפני זמן רב, דמ"מ אינה עשויה לקיום וה"ה לעניננו].

וכשם את הפלסטר על הפצע לא שייך בזה איסור כיון שתפירת עראי מותרת. ואף על פי שכתב הרמ"א שלא עושים כן בפני עם הארץ כדי שלא ילמד מזה לעשות תפירת קבע, מכל מקום חכם בן ציון אבא שאול ע"ה היה אומר שבפלסטר מותר גם בפני הארץ, כי עם הארץ אינו מבין שכשאדם שם פלסטר על היד יש בזה חשש משום תופר ולכן אין אנו חוששים שיבוא על ידי זה להקל יותר. (כן כתב הרב בשו"ת אור לציון [חלק ב פרק לו סעיף טו] דנראה שכאן אף בפני ע"ה מותר, כיון שכל הטעם שאסור בפני ע"ה הוא שמא ילמד מזה להקל יותר, וכאן ע"ה אינו מבין שזה תפירה ואין חשש שיבוא להקל באיסור תופר ועוד שבגוף האדם לא שייך תופר שאין דרך תפירה בכך. אא"כ תופר ממש את העור בכך).

אך הוסיף שאין לשים על הפלסטר שום חומר ריפוי שהרי רפואה אסורה בשבת. אא"כ נפל למשכב, וכמבואר בש"ע סימן שכח סעיף א'. והוא הדין שמותר להסיר את הפלסטר, אלא שאם נתלשות שערות יש בזה משום גזוז כמבואר בש"ע סימן שמ סעיף א'. ואם אינו ודאי שיייתלשו שערות מותר, כיון שאינו מתכוון ואינו פסיק רישא שרי. וכן מותר לקרוע את העטיפה שבה נמצא הפלסטר וכמו שהתבאר שם בפרק כ"ז תשובה ז', עי"ש.

האם מותר ביום שבת להדביק תחבושת על גבי העין במקרה של פזילה, או פלסטר על גבי פצע להגן עליו?

כתב מרן בשולחן ערוך (סי' שי"ז ס"ג) [ועי"ש בב"י וברמ"א שם סעיף ג] שמותר להתיר בית הצואר מקשר שקשר אותו הכובס, שאינו קשר של קיימא כיון שאינו עשוי להישאר שם אלא עד שיקחנו לביתו.

ולכן מותר לקרוע את הנייר שמכסה את הפלסטר כדי להוציא הפלסטר מתוכו, וכן מותר להסיר את הנייר שדבוק בצדדי הפלסטר, אף על פי שזה מודבק היטב בפלסטר.

ומה שכתב מרן בשולחן ערוך (סי' ש"מ ס"ד) שאדם שמפרק ניירות דבוקים ולא התכוין לקלקל, הרי זה תולדת קורע וחייב? זה דוקא בניירות שהדביקו אותם על דעת שישארו דבוקים. אבל כאן כיון שהדביקו אותם עד שיצטרכו להשתמש בהם, זה נקרא ארעי ומותר. וכמו שהתיר מרן בשולחן ערוך (סי' שי"ד סעיף י, שמותר להתיר דף שמשימין אותו לפני התנור ושורקין אותו בטיט מפני שאינו עשוי לקיום. וכן מביא במג"א שם בסוף ש"מ, עי' שם, וראה גם ברמ"א סימן שי"ז סעיף א) בזמנם שהיו שמים בתנור את החמין ולוקחים מכסה ששמים בפני התנור שישמור על החום, והיו טחים אותו בטיט, ומותר היה בשבת לפרק את המכסה ולא היה בזה שום סותר כיון שמתחילה לא עשו אותו לשם קיום. ואף על פי שבתנור היו טחים רק ליום אחד ובנידון דידן הנייר שעל הדבק יכול להשאר כמה חודשים - אפילו הכי כיון שהוא עשוי להתיר אותו כשמשמש בו, זה נחשב עראי אפילו אם זה יקח זמן

היום לעשותם

בסוף פרשת ואתחנן "ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם", ואמרו חז"ל בעירובין דף כ"ב 'היום' לעשותם ולא למחר לעשותם. פירוש, דבעולם הבא ליכא אלא קיבול שכר ולא רווחים של זכויות שזה אינו אלא בעולם הזה השפל, וכדפירש רש"י ז"ל שם דמי שטרח בערב שבת אוכל בשבת.

עוד בגמרא שם, 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' [והובא בפירוש רש"י ז"ל כאן], פירוש, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ושכרן של מצוות מעשים טובים גנוז לעולם שכולו טוב וכולו ארוך.

והא דבאמת אין נותנים שכר מצוה בעולם הזה נראה פשוט, דאילו היה הסדר בעולם הזה שהעושה מצוה מקבל שכרו בטובות עולם הזה והחוטא מקבל עונש רע ומר בעולם הזה, היה כמעט בטל ענינה של לשמה כי יגיעת המצוות ומעשים טובים היו נעשים על דרך חנווני הסוחר בחנותו ופועל במלאכתו [וכמעט שהיה בטל ענין הבחירה], וממילא לא היה מגיע לו שכר כלל כיון שהוא עובד בזה את עצמו ולא לשם עבודתו יתברך, ונמצא שאילו היה נקבע לתת שכר טוב

לעושי טוב בעולם הזה, על ידי זה היה נפסד עיקר השכר וכמשנ"ת, ולכן היום לעשותם ומחר לקבל שכרם. ובאמת שזהו תשובה על שאלת צדיק ורע לו רשע וטוב לו [והיינו דמשתלם לצדיק מיעוט עוונותיו בעולם הזה ולרשע משלמים מיעוט זכויותיו בעולם הזה, עי' ספ"ק דקדושין] ועי"ז זה נראה כעולם של הפקר ח"ו והשואל שואל מדוע דרך רשעים צלחה, אבל באמת לא קשה מידי שבהכרח כן צריך להיות דאילו היה משתלם לכל אחד ואחד לפי מעשיו בעולם הזה לא היה כמעט עבודה לשמה שהיא יסוד היסודות בעבודתו יתברך וכמו שאמרו חז"ל 'רחמנא לבא בעי', [וגם עצם הבחירה היה נפגם וכנ"ל]. ועוד טעמא רבא איכא בהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כי השכר שבעולם הבא הוא רב ועצום מאוד וכדתנן באבות 'יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה', ושנינו בסוף עוקצין 'עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות', ועי' בפירוש הרמב"ם ז"ל והרא"ש על המשניות שם מנוראות גודל השכר שבעולם הבא, והוא לאלפי אלפים ורבי רבבות שנים לעד

זצ"ל, מה ההוא אמינא של הגמרא שמשנה רבינו רצה לאכול פירות ארץ ישראל? אלא שמבואר בב"ח (או"ח סי' רח ד"ה וכתב עוד) דפירות ארץ ישראל מסוגלים ליראת שמים, והיינו קושית הגמ' וכי לאכול מפריה הוא צריך, פירוש האם משה היה צריך לסגולת יראת שמים שבפירות והלא חז"ל אמרו שלגבי יראת שמים הוא מילתא זוטרתא הוא, ולמה היה צריך פירות ארץ ישראל.

(ווי העמודים)

וכי משה רבינו רצה להכנס לארץ ישראל כדי לאכול מפרותיה?
"אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ" (דברים ג, כה). אמרו בגמרא בסוטה (יד, א) דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי. וכתב בספר "כרם חמד" (פרשת אתחנן) בשם הגאון מטשעביץ